

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

МІСЬКЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

**Методичні рекомендації
з підготовки до семінарських занять, виконання індивідуальних
завдань та самостійної роботи для студентів спеціальності G17
«Будівництво та цивільна інженерія» магістерського рівня вищої
освіти**

Київ 2025

УДК 352:353

М 73

Укладачі: Є.В. Перегуда, докт. політ. наук, проф.
С.Д. Місержи, канд. політ. наук, доц.

Рецензент: Корнієвський О.А., д-р політ. наук, професор

Відповідальний за випуск Є.В. Перегуда, д.п.н., проф.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук та історії,
протокол №3 від 15 жовтня 2025 р.

Міське та регіональне управління: Методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи для студентів спеціальності G17 «Будівництво та цивільна інженерія» магістерського рівня вищої освіти. Уклад. Є.В. Перегуда, С.Д. Місержи. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2025. 52 с.

Подано компетентності, які мають набути студенти за підсумками вивчення дисципліни, та програмні результати навчання, зміст лекційного курсу, плани семінарських занять, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з їх підготовки, методи контролю, питання підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

Призначено для студентів спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія».

© КНУБА, 2025

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Мета та завдання навчальної дисципліни	5
Методи навчання.....	8
Зміст лекційного курсу	10
Плани семінарських занять	16
Вимоги до індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання. Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт.....	26
Розподіл годин самостійної роботи здобувачів.....	30
Модульно-рейтингова система оцінювання знань	31
Питання модульного та підсумкового контролю.....	35
Методичне забезпечення	37
Інформаційні ресурси	52

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Міське та регіональне управління» є важливою складовою формування урбаніста, фахівця з просторового планування суспільства. Вона зосереджена на вивченні державної політики щодо розвитку регіонів, а також функціонуванні суспільних процесів на рівні субнаціональних регіонів та на локальному рівні.

Останні десятиліття багатьом наукам властивий так званий просторовий поворот. При цьому йдеться не лише про географічну, а про соціальну детермінацію поняття простору. Вивчення соціального простору стає наслідком досліджень у багатьох галузях людського знання – географії, економіки, соціології, державного управління, психології тощо.

Оскільки поняття регіону вживається щодо територіальних одиниць багатьох рівнів – не лише субнаціонального, а й міжнародного, його вивчення доцільно розмежувати. Дисципліна «Міське та регіональне управління» зосереджується на регіонах субнаціонального та нижчих рівнів.

Зміст дисципліни передбачає опанування сучасних концепцій просторового розвитку, понятійного апарату регіональної політики, основних інститутів у сфері управління регіонами та містами. Крім загальнотеоретичних положень, увага приділяється вивченню світового та вітчизняного досвіду реалізації політики регіонального розвитку, особливостей розвитку окремих регіонів України.

Згідно з навчальним планом, основними методами навчання є лекції, семінарські заняття, виконання індивідуального завдання, яке має продемонструвати ступінь опанування студентами знань зі сфери державної регіональної політики та місцевого самоврядування, набуття вмінь та навичок щодо їх аналізу, розбудови тощо. Підсумковою формою контролю з дисципліни є іспит.

Методичні рекомендації містять мету вивчення, компетентності, які має здобути студент, програмні результати навчання, зміст курсу, структурований за модулями, тематику семінарських занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок студента, роз'яснення інших аспектів організації освітнього процесу, питання модульного та підсумкового контролю, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до семінарських занять та виконання індивідуального завдання. Абсолютну більшість позицій зі списку розміщено на Освітньому сайті КНУБА за адресою

<http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3143> або ж за цією адресою містяться посилання на ці джерела та літературу в інтернеті. Також методрекомедації містять основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Важлива роль при вивченні дисципліни відводиться самостійній роботі студентів, зокрема виконанню індивідуального завдання. У виданні наведений орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань. Перелік не є вичерпним. Студенти можуть запропонувати власні теми, виходячи з інтересів своєї наукової роботи.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть це зробити у вигляді реферату. Він повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок машинописного тексту. Реферат включає план, відповідно до плану зміст, основні висновки і список літератури. Список літератури може складатися за алфавітом, за тематикою або за порядком згадування літератури в тексті. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає у набутті студентами знань та навичок, пов'язаних з управлінням процесом планування та просторового розвитку суспільства, в т.ч. міським та регіональним управлінням.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, у професійній діяльності у сфері будівництва та цивільної інженерії, урбаністики та просторового планування із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження складних об'єктів та процесів.
Загальні компетентності	
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК3	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК4	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК6	Прагнення до збереження навколишнього середовища.
Фахові компетентності	
СК3	Здатність забезпечувати безпеку при управлінні складними процесами в галузі будівництва та цивільної інженерії.
СК7	Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументації до фахівців і нефахівців будівельної галузі.
СК8	Здатність інтегрувати знання з інших галузей для розв'язання складних задач у широких або мультидисциплінарних контекстах.
Спеціальні фахові компетенції	
СКФ1	Здатність займатися організаційно-управлінською та аналітичною діяльністю в сфері управління міським розвитком.
СКФ2	Здатність приймати рішення щодо обрання стратегій розвитку населених місць і територіальних громад; використовувати принципи сталого розвитку в просторовому плануванні.
СКФ8	Здатність аналізувати та враховувати в професійній діяльності тенденції демографічних, міграційних процесів, соціальної мобільності, соціальних проблем міських мешканців, застосовуючи практики залучення зацікавлених сторін та громади до процесу планування.
СКФ9	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи для

	просторового планування і управління розвитком територій.
--	---

**Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в
результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
РН6	Застосовувати сучасні математичні методи для аналізу статистичних даних, розрахунку та оптимізації параметрів проектування та технологічних процесів зведення будівель та споруд.
РН12	Здатність розв'язувати проблеми будівництва та цивільної інженерії у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
РНФ1	Приймати обґрунтовані рішення щодо просторового планування населених місць і територіальних громад відповідно до принципів сталого розвитку.
РНФ3	Розробляти і впроваджувати стратегічні документи щодо розвитку населених місць і територіальних громад, містобудівну документацію щодо просторового розвитку територій з застосуванням практик залучення широкого кола зацікавлених сторін.
РНФ5	Приймати обґрунтовані рішення щодо просторового розвитку урбанізованих територій і підвищення комфортних умов проживання населення.
РНФ6	Обирати стратегії розвитку населених місць і територіальних громад, виходячи з їх природних, історичних та соціально-культурних, економічних умов та ресурсів, географічного положення.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- основні теорії просторового розвитку суспільства;
- категоріально-понятійний апарат міського та регіонального управління;
- основні складові територіального та адміністративно-територіального устрою суспільства;
- поняття місцевого самоврядування, його концепції та моделі;
- поняття форми державного устрою, її типологію та особливості реалізації у різних країнах;
- поняття політики регіонального розвитку, сучасні її концепції, основні її напрями та механізми;

- нормативно-правові та організаційно-правові засади політики регіонального розвитку в Україні;
- нормативно-правові та організаційно-правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- форми делегування повноважень у сфері управління регіонами, сутність явища децентралізації управління;
- особливості реалізації політики децентралізації в Україні;
- сутність понять регіональної та локальної ідентичності, їх співвідношення з національною ідентичністю, ролі у національному та регіональному розвитку країни;
- особливості участі громадянського суспільства у формуванні політики регіонального розвитку та місцевого самоврядування;
- теоретичні засади муніципального менеджменту та особливості його реалізації;

вміти:

- чітко демонструвати знання у сфері міського та регіонального управління;
- визначати своє ставлення до явищ міського та регіонального управління регіональної політики, а також розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- прогнозувати розвиток системи регіонального управління, визначати основні проблемні питання у сфері управління регіонами;
- формувати рекомендації щодо вдосконалення інститутів у сфері управління регіонами, напрямів та механізмів реалізації регіональної політики;
- визначати форми державного устрою держави;
- визначати стратегічні напрями розвитку муніципальних утворень, методи реалізації заходів їх розвитку.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу здійснюється у формі лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, виконання індивідуальних завдань (курскових робіт), модульного контролю, складання іспиту.

Лекція як провідна організаційна форма освітнього процесу вводить в предметне поле політології, знайомить з найбільш важливими проблемами сучасної політичної науки (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Семінарське заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами першоджерел, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди, демонструють вміння та навички політологічного аналізу новітніх політичних процесів та явищ.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук та історії. Крім того, бібліотека та навчально-методичний кабінет володіють розгалуженими фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані політологічні знання, зокрема вникнути в український політичний вимір.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої вміння вільно оперувати засвоєним понятійно-категоріальним апаратом з політології.

Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним конспектом та відповідними записами.

Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10 -15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді включає такі форми участі в семінарі: доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

В разі організації освітнього процесу онлайн лекції, семінарські заняття проводяться на платформі Microsoft Teams. Викладач формує відповідну команду, для чого кожен студент повинен мати адресу корпоративної пошти КНУБА. Навчальні матеріали розміщуються в Microsoft Teams, а також на Освітньому сайті КНУБА.

Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево. Графік доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

I СЕМЕСТР

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Змістовий модуль 1. Регіональне управління як наука та навчальна дисципліна.

Лекція 1. Міське та регіональне управління як наука та навчальна дисципліна

Просторовий поворот (spatial turn) у науці. Основні теорії просторового розвитку суспільства. Концепції соціального простору (П.Бурдьйо, А.Лефевр). Концепція регіональної економіки (В.Айзард). Концепція постсуверенітету (М.Кітлінг). Концепції центр-периферійних відносин (Е.Валерстайн, С.Роккан, Е.Шилз). «Простір потоків» М.Кастельса. Концепції федератизму (Д.Елейзер, Р.Уотс). Теорія лояльності А.Хіршмана.

Сучасний стан регіональних досліджень в Україні: історики (Я.Верменич), економісти (М.Долішній, З.Варналій, Я.Жаліло), юристи (М.Баймуратов, О.Батанов, С.Давтян, В.Дерець, В.Кампо, О.Мельничук, Т.Проценко та ін.), політологи (Р.Безсмертний, А.Берега, М.Їжа, А.Коваленко, С.Коч, І.Кресіна, О.Кукарцев, В.Малиновський, Л.Нагорна, С.Наумкіна, А.Некряч, Т.Панченко, С.Римаренко, О.Стойко, Т.Татаренко, М.Токар, В.Токовенко, Ю.Узун та ін.), представники державного управління (Т.Безверхнюк, О.Бориславська, В.Борденюк, В.Вакуленко, Н.Васильєва, О.Васильєва, М.Дацишин, В.Керецман, В.Куйбіда, П.Надолішній, Н.Нижник, В.Олуйко, М.Пухтинський, В.Рибкало, С.Романюк, С.Серьогіна, О.Сушинський, А.Ткачук та ін.).

Основні напрями регіональних досліджень: регіонознавство, регіонологія, регіональна наука, політична географія, політична регіоналістика.

Принципи територіальної диференції та локалізації. Загальнонаукові, політологічні, економічні методи регіональних досліджень. Прикладне значення політичної регіоналістики.

Понятійний апарат. Загальнонаукові поняття, поняття суміжних дисциплін. Поняття регіону: плюралізм підходів. Типологія регіонів. Поняття регіоналізації, її моделі. Ризики регіоналізації. Поняття регіоналізму.

Змістовий модуль 2. Територіальна організація суспільства як базова засада регіонального управління

Лекція 2. Територіальна організація суспільства

Теоретичні засади та понятійний апарат. Базові концепти при дослідженні простору: положення, напрям, відстань. Територіальний оптимум та тиск місця. Атрибути територіального об'єкта. Напрями вивчення території. Концепція балансу «центр-регіони». Ієрархічні рівні. Теорія місця та його ролі в політиці Дж.Егнью.

Адміністративно-територіальний поділ. Чинники адміністративно-територіального поділу. Принципи морфології адміністративно-територіального поділу. Рівні адміністративно-територіального поділу. Адміністративно-територіальні одиниці в Європейському Союзі. Асиметричний адміністративно-територіальний поділ. Типи столичності.

Особливості територіального устрою та адміністративно-територіального поділу в Україні. Одиниці територіального устрою, їх визначення. Сучасна система адміністративно-територіального поділу України. Основні проблеми адміністративно-територіального устрою України.

Форма державного устрою. Унітарні та федеративні держави: основні відмінності. Ознаки унітарної держави. Дослідження федералізму. Принцип федератизму. Концепції суверенітету федеративних держав. Концепції федералізму (дуалістичний, кооперативний, технократичний, конкурентний). Зрушення від концепту суверенітету до концепції юрисдикції. Суб'єкти федерації. Принципи утворення федерацій. Типологія федерацій.

Автономії. Сутність автономізму. Типологія автономій. Чинники формування автономій.

Змістовий модуль 3. Організаційно-правові засади міського та регіонального управління.

Лекція 3. Інституційна структура регіонального управління

Проблема розрізнення регіонального управління та місцевого самоврядування. Рівень та напрями реалізації «центрального» інтересу на регіональному рівні. Напрями територіально-політичного контролю

на національному рівні. Центральні та місцеві органи виконавчої влади в системі формування та реалізації регіональної політики. Міжвідомчі органи. Агенти центрального уряду в регіонах. Місцеві органи виконавчої влади. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади. Висновки

Лекція 4. Місцеве самоврядування

Місцеве самоврядування як інститут. Компетенція місцевого самоврядування. Джерела права місцевого самоврядування. Принципи місцевого самоврядування. Функції місцевого самоврядування. Групи повноважень місцевого самоврядування. Методи реалізації повноважень. Організаційні форми здійснення місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування. Територіальна громада. Контроль держави за місцевим самоврядуванням.

Концепції та моделі місцевого самоврядування. Державницька, громадівська, господарська концепції, концепція муніципального дуалізму. Моделі місцевого самоврядування: англосаксонська, континентальна, іберійська, скандинавська. Модель місцевого самоврядування в Україні.

Ресурсна база місцевого самоврядування. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування. Власні доходи в структурі доходів муніципалітетів. Видатки місцевих бюджетів та їх розмежування.

Структура органів місцевого самоврядування. Департаменталізація органів місцевого самоврядування.

Тенденції реформ у сфері місцевого самоврядування в різних країнах.

Висновки

Лекція 5. Муніципальний менеджмент

Громадянське суспільство та регіональна політика. Форми локальної демократії. Місцеві вибори та референдуми. Еволюція системи виборів органів місцевого самоврядування в Україні. Інші інститути локальної демократії (збори громадян, громадські слухання, петиції тощо). Органи самоорганізації населення. Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Громадські організації у сфері регіональної політики та місцевого самоврядування. Асоціації органів місцевого самоврядування.

Понятійний апарат муніципального менеджменту (муніципальне управління, муніципальний менеджмент, муніципальне утворення та його структурні елементи, муніципальне господарство, муніципальні фінанси, муніципальна власність тощо). Суб'єкти муніципального управління. Муніципальні послуги, їх класифікація. Методи надання послуг. Функції муніципального менеджменту. Стратегічне управління. Цикл стратегічного управління. Типи стратегій. Структура стратегічного плану. Етапи стратегічного планування. Ситуаційне управління. Кадровий менеджмент та його складові.

II СЕМЕСТР

Модуль 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЬКОГО УПРАВЛІННЯ

Змістовий модуль 4. Управління регіональним розвитком

Лекція 6. Політика регіонального розвитку

Управління як суспільне явище. Мета, об'єкти управління. Суб'єкт управління. Державне та політичне управління. Концепції державного управління. Методи управління. Функції управління регіональним розвитком.

Поняття регіональної політики. Державна регіональна політика. Regional policy та regional politics. Баланс відносин «центр-регіони». Форми реалізації регіонального інтересу. Регіональне втручання (регіональна участь). Складові регіональної політики. Методологічні підходи до аналізу регіональної політики. Суб'єкти регіональної політики. Інструменти регіональної політики. Моделі державного регулювання регіонального розвитку. Види регіональної політики за критерієм впливу на регіональне середовище. Інтравертність та екстравертність регіональної політики. Стратегія регіональної політики. Завдання регіональної політики в економічній, політичній, культурній сферах. Принципи регіональної політики. Проблема співвідношення економічного та соціального розвитку. Збалансованість розвитку регіону. Принцип субсидіарності. Пріоритети регіональної політики в Україні. Об'єкти регіональної політики в Євросоюзі. Ризики державної регіональної політики. Методики оцінки ефективності регіональної політики.

Політика регіонального розвитку та її механізми. Поняття регіонального розвитку. Основні теорії регіонального розвитку.

Механізми державного регулювання розвитку регіонів. Система цілей стратегічного планування регіонального розвитку. Інститут бюджетної політики та міжбюджетних відносин. Програмно-цільовий відхід та проблемні питання його ефективності. Програми регіонального розвитку. Міжбюджетні трансферти, субвенції місцевим бюджетам. Базова та реверсна дотації. Секторальна бюджетна підтримка. Державний фон регіонального розвитку. Механізми управління транспортною інфраструктурою. Спеціальні економічні зони. Регіональна інноваційна система. Угоди регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України та облдержадміністраціями/облрадами. Агенції регіонального розвитку. Транскордонне співробітництво. Стратегія регіонального розвитку України та регіональні стратегії регіонального розвитку. Плани заходів з реалізації стратегій регіонального розвитку. Моніторинг та оцінювання політики регіонального розвитку.

Політика регіонального розвитку в Європейському Союзі. Керівні принципи сталого просторового розвитку. Чинники регіонального розвитку. Базові принципи регіонального розвитку. Тенденції політики регіонального розвитку. Інститути та інституції регіонального розвитку. Підходи до оцінки регіональної політики.

Особливості стратегічного регіонального/просторового планування. Фундаментальні цілі. Вимоги до планування на місцевому рівні. Принципи планування. Інституції системи регулювання планування територій.

Висновки

Змістовий модуль 5. Реформування міського та регіонального управління

Лекція 7. Політика децентралізації

Передача та делегування повноважень. Типологія децентралізації. Деволуція, деконцентрація, децентралізація, приватизація. Види децентралізації: політична, адміністративна, економічна, фінансова, фіскальна, культурна тощо. Форми фінансово-бюджетної децентралізації.

Світовий досвід децентралізації. Укрупнення муніципалітетів. Децентралізація у Франції. Регіональні реформи в Польщі.

Політика децентралізації в Україні. Причини її інтенсифікації у 2014-2021 рр. Нормативно-правова база децентралізації. Основні

напрями децентралізації. Ризики та загрози в процесі децентралізації. Спроможна територіальна громада. Власні та делеговані повноваження об'єднаних територіальних громад. Інститут старост. Співробітництво територіальних громад. Реформа адміністративно-територіального устрою. Зміцнення бюджетів територіальних громад. Недоліки фінансової децентралізації. Інститут префектів. Впровадження земель сільгосппризначення в ринковий обіг в контексті політики децентралізації. Деякі підсумки та уроки політики децентралізації в Україні.

Лекція 8. Регіональне та міське управління в умовах війни

Основні напрями регіонального управління в умовах війни. Військові адміністрації регіонів та населених пунктів. Нова редакція Стратегії регіонального розвитку. Тенденції реформування місцевого самоврядування. Дорожня карта децентралізації. Міжнародні чинники регіонального розвитку. Цифрові технології в міському та регіональному управлінні. Висновки

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

I СЕМЕСТР

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Змістовий модуль 1. Регіональне управління як наука та навчальна дисципліна.

Тема 1. Міське та регіональне управління як наука та навчальна дисципліна (2 год.)

Семінарське заняття 1 (2 год.)

План

1. Основні теорії просторового розвитку суспільства.
2. Основні напрями регіональних досліджень.
3. Принципи та методи регіональних досліджень.
4. Понятійний апарат міського та регіонального управління.

Контрольні питання та завдання

В чому суть просторового повороту в соціальних науках наприкінці XIX – на початку XX ст.?

Як Ви розумієте поняття «соціального простору»? Проаналізуйте ідеї П.Бурдьо, А.Лефевра та інших представників французької соціології.

Охарактеризуйте погляд С.Роккана на відносини центру та периферії?

Що означає поняття «простору потоків» згідно з концепцією М.Кастельса?

Охарактеризуйте внесок українських вчених в регіональні дослідження.

Як співвідносяться між собою такі напрями регіональних досліджень як регіонознавство, регіональна наука, політична географія, політична регіоналістика?

В чому полягає полідисциплінарність регіональних досліджень?

Охарактеризуйте специфіку об'єкту та предмету політичної регіоналістики.

Наведіть типологію термінів, які використовуються в політичній регіоналістиці.

Дайте визначення поняття «регіон». В чому специфіка його розуміння в політичній регіоналістиці.

Що означає поняття «регіоналізації»? Які її форми виділяються?

Як Ви розумієте поняття «регіоналізму» та «нового регіоналізму»?

Підготуйте презентацію однієї з праць теоретиків регіональних досліджень за завданням викладача семінарського заняття.

Змістовий модуль 2. Територіальна організація суспільства як базова засада регіонального управління

Тема 2. Територіальна організація суспільства

Семінарське заняття 2-3 (4 год.)

План

1. Теоретичні підходи до територіальної організації суспільства.
2. Адміністративно-територіальний поділ: чинники, принципи морфології, рівні, адміністративно-територіальні одиниці, типи столичності.
3. Особливості територіального устрою та адміністративно-територіального поділу в Україні.
4. Форма державного устрою.
5. Автономії: сутність, типологія автономій, чинники формування.

Контрольні питання

Охарактеризуйте концепції аналізу територіальної організації суспільства.

За якими атрибутами оцінюють об'єкти територіальної організації суспільства?

Проаналізуйте ієрархічні рівні територіальної організації суспільства?

Як Ви розумієте положення Дж.Егнью про те, що в кожному місці відбуваються суспільно-політичні процеси різних рівнів?

Наведіть чинники адміністративно-територіального поділу.

Як Ви розумієте поняття «рівнів адміністративно-територіального поділу»?

Охарактеризуйте поняття адміністративно-територіальної одиниці.

Охарактеризуйте основні адміністративно-територіальні одиниці в Європейському Союзі.

Що означає поняття «асиметричного адміністративно-територіального поділу»? В чому проявляється асиметричність?

Охарактеризуйте рівні та основні одиниці територіального устрою та адміністративно-територіального поділу України.

Які недоліки адміністративно-територіального устрою України виділяють вчені?

Що означає поняття форми державного устрою?

Які форми державного устрою Ви знаєте? Наведіть приклади країн.

Охарактеризуйте суть принципу федератизму.

В чому полягає основна відмінність унітарних та федеративних держав?

Наведіть докази на користь твердження про Україну як унітарну державу.

Наведіть типологію автономій. В чому сутність кожного з її типів?

Змістовий модуль 3. Організаційно-правові засади міського та регіонального управління.

Тема 3. Інституційна структура регіонального управління

Семінарське заняття 4 (2 год.)

План

1. Регіональне управління та місцеве самоврядування.
2. Рівень та напрями реалізації «центрального» інтересу на регіональному рівні.
3. Центральні органи державної влади у формуванні та реалізації регіональної політики.
4. Місцеві органи виконавчої влади.
5. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади.

Контрольні питання та завдання

В чому полягали причини переходу від концепції управління М.Вебера до концепції «нового державного управління» та надалі «гарного урядування»?

Дайте визначення поняттю «державна регіональна політика».

Які показники характеризують співвідношення «центр-регіони»?
Які форми використовують регіони для представлення своїх інтересів на національному рівні?
Хто є суб'єктом регіональної політики?
Охарактеризуйте інструменти регіональної політики.
В чому полягає стратегія регіональної політики?
Наведіть завдання регіональної політики у різних сферах суспільного життя.
В чому полягають принципи регіональної політики?
Що означає принцип субсидіарності?
Який нормативний акт регламентує принципи регіональної політики в Україні?
В чому полягають підходи до оцінки ефективності регіональної політики?
Який центральний орган виконавчої влади України є уповноваженим органом з координації регіональної політики? В чому полягає його компетенція?
Охарактеризуйте палітру міжвідомчих та допоміжних органів у сфері регіональної політики?
В чому полягає політичний зміст регіональної політики?
Які механізми взаємодії між місцевими державними адміністраціями та територіальними органами центральних органів виконавчої влади?
Охарактеризуйте схему відповідальності, підконтрольності та підзвітності місцевих державних адміністрацій перед центральними органами державної влади.
Сформууйте ієрархічну структуру органів державного управління регіонами у вигляді схеми.
Як Ви розумієте явище функціонального дуалізму державного управління на територіальному рівні?
В чому полягають завдання військових адміністрацій регіонів та населених пунктів?

Тема 4. Місцеве самоврядування.

Семінарське заняття 5-6 (4 год.)

План

1. Місцеве самоврядування як інститут: джерела права, принципи, функції, повноваження, методи їх реалізації. Система місцевого самоврядування.
2. Світові моделі місцевого самоврядування.
3. Модель місцевого самоврядування в Україні.
4. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування.
5. Департаменталізація органів місцевого самоврядування.
6. Тенденції реформ у сфері місцевого самоврядування в різних країнах.

Контрольні питання

Охарактеризуйте поняття місцевого самоврядування згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування та з Конституцією України.

Як Ви розумієте поняття «місцеві справи»?

Охарактеризуйте систему джерел права місцевого самоврядування.

В чому полягають принципи місцевого самоврядування?

Поясніть відмінності між державницькою та громадівською концепцією місцевого самоврядування.

Які існують моделі місцевого самоврядування? Наведіть приклади країн.

Яка модель місцевого самоврядування існує в Україні?

Що означає поняття статуту територіальної громади?

Які існують способи наділення місцевого самоврядування повноваженнями?

Охарактеризуйте структуру системи місцевого самоврядування в Україні.

Проаналізуйте поняття територіальної громади.

Яке Ваше ставлення до принципу делегування повноважень в реалізації регіональної політики в Україні?

В чому полягають завдання та форми контролю за місцевим самоврядуванням з боку держави?

Охарактеризуйте складові ресурсів місцевого самоврядування.

В чому полягають проблеми ресурсного забезпечення місцевого самоврядування?

В чому полягають тенденції реформ місцевого самоврядування в різних країнах світу?

Тема 5. Муніципальний менеджмент

Семінарське заняття 7 (2 год.)

План

1. Типологія міст в Україні.
2. Структура органів управління містом.
3. Тенденції у розвитку планування та забудови міст.
4. Форми локальної демократії.
5. Понятійний апарат муніципального менеджменту.
6. Муніципальні послуги, їх класифікація, методи надання.
7. Стратегічне управління містом. Типологія стратегій. Структура стратегічного плану.
8. Ситуаційне управління. Кадровий менеджмент та його складові.

Контрольні питання

Що означає поняття муніципального менеджменту? В чому полягають його функції?

Охарактеризуйте поняття муніципального управління, муніципального утворення та його структурних елементів, муніципального господарства, муніципальних фінансів, муніципальної власності.

Наведіть структуру суб'єктів муніципального управління.

Що означає поняття муніципальних послуг? Наведіть їх типологію. Яким чином надаються муніципальні послуги?

Чим відрізняються поняття стратегічного та ситуаційного управління в муніципальному менеджменті?

Наведіть типологію управлінських стратегій.

Охарактеризуйте структуру стратегічного плану та етапи стратегічного планування.

Охарактеризуйте принципи кадрового менеджменту.

Що означає місто як населений пункт?

Наведіть типологію міст в Україні.

Проаналізуйте структуру міського управління в Україні.

В чому полягають особливості місцевого самоврядування в столиці України місті Києві?

Охарактеризуйте реформи в сфері житлово-комунального господарства в Україні.

Охарактеризуйте роль об'єднань співвласників багатоквартирних будинків в управлінні міськими територіями.

Які документи регламентують планування та забудову міст?

Які інституції беруть участь в процесі планування та забудови міст?

Що означає поняття «громадських слухань»? Сформулюйте своє ставлення до них.

Семінарське заняття 8. Захист індивідуальних завдань (2 год.)

II СЕМЕСТР

Модуль 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЬКОГО УПРАВЛІННЯ

Змістовий модуль 4. Управління регіональним розвитком

Тема 6. Політика регіонального розвитку

Семінарське заняття 9-10 (4 год.)

План

1. Державна регіональна політика: цілі, суб'єкти, інструменти.
2. Поняття регіонального розвитку.
3. Теорії регіонального розвитку.
4. Стратегічне планування регіонального розвитку.
5. Механізми державного регулювання розвитку регіонів.
6. Моніторинг та оцінювання політики регіонального розвитку.
7. Політика регіонального розвитку в Європейському Союзі.

Контрольні питання та завдання

Що означає поняття регіонального розвитку?

Проаналізуйте чинники розвитку регіонів.

Які принципи регіонального розвитку закладені в документах ЄС?

На що спрямована політика регіонального розвитку?

Які концептуальні підходи лежать в основі політики регіонального розвитку? Як вони еволюціонували протягом останніх десятиліть?

В чому полягає завдання стратегування регіонального розвитку?

Що представляє план заходів з реалізації стратегії регіонального розвитку?

Чому моніторинг та оцінювання є важливими складовими регіонального розвитку?

Як змінились пріоритети та підходи до політики регіонального розвитку в Євросоюзі за останні два десятиліття?

Охарактеризуйте нормативну структуру політики регіонального розвитку в Україні.

В чому полягають механізми політики регіонального розвитку?

В чому розходження між дотаціями та субвенціями як видами міжбюджетних трансфертів?

Чим розрізняються базові та реверсні дотації?

В чому сутність програмно-цільового підходу?

В чому полягає механізм секторальної підтримки регіонального розвитку?

Які функції Державного фонду регіонального розвитку?

Як цифрові технології вдосконалюють політику регіонального розвитку?

В чому полягає роль агентств регіонального розвитку? Оцініть ступінь їх ефективності.

Чому у 2024 р. виникла необхідність затвердження нової редакції Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр.? В чому полягали новації?

Складіть таблицю відмінностей цілей, пріоритетів та інструментів державних стратегій регіонального розвитку на 2015-2020 рр. та 2021-2027 рр.

Змістовий модуль 5. Реформування міського та регіонального управління

Тема 7. Політика децентралізації

Семінарське заняття 11 (2 год.)

План

1. Типологія децентралізації.
2. Форми децентралізації.
3. Світовий досвід децентралізації.
4. Політика децентралізації в Україні: нормативно-правова база, основні напрями, об'єднані територіальні громади, інститут старост, реформа адміністративно-територіального устрою, інститут префектів, підсумки та уроки.

Контрольні питання

Що означає поняття «деволюції»?

Наведіть типологію децентралізаційних процесів.

Чим поняття «децентралізації» відрізняється від поняття «деконцентрації»?

В чому полягають відмінності політичної та адміністративної децентралізації?

Проаналізуйте форми фінансово-бюджетної децентралізації.

Сформулюйте своє ставлення до явища культурної децентралізації.

Чому укрупнення муніципалітетів стало основою децентралізації в багатьох країнах?

Охарактеризуйте основні напрями політики децентралізації у Франції від 1980-тих років.

Що означає поняття спроможної територіальної громади?

Проаналізуйте основні етапи децентралізації в Україні.

В чому полягають причини інтенсифікації політики децентралізації в Україні після 2014 р.?

Охарактеризуйте нормативно-правову базу політики децентралізації в Україні в 2014-2021 рр.

Назвіть основні напрями політики децентралізації в 2014-2021 рр.

Охарактеризуйте процес створення об'єднаних територіальних громад.

Проаналізуйте інститут старост.

Чому співробітництво територіальних громад є одним з напрямів децентралізації?

Як еволюціонував адміністративно-територіальний поділ після Революції Гідності?

Чому введення земель сільгосппризначення в ринковий обіг стало елементом політики децентралізації?

В чому полягають досягнення та недоліки фінансової децентралізації?

Що означає поняття «префектів»?

Які заходи з децентралізації заплановані Дорожньою картою на повоєнний період?

Тема 8. Регіональне та міське управління в умовах війни

Семінарське заняття 12 (2 год.)

План

1. Основні напрями регіонального управління в умовах війни.

2. Військові адміністрації регіонів та населених пунктів.
3. Тенденції реформування місцевого самоврядування.
4. Стратегія повоєнного відновлення.
5. Міжнародні чинники регіонального розвитку.
6. Цифрові технології в регіональному та міському управлінні.

Практичне заняття 13. Захист індивідуальних завдань (2 год.)

Контрольні питання

В чому полягають особливості співвідношення державного управління регіонами та місцевого самоврядування в умовах війни?

Які нормативні та організаційні дії здійснила Україна для підвищення оперативності дій місцевих голів?

Охарактеризуйте нормативно-правові та організаційні засади діяльності військових адміністрацій.

В чому полягають функції військових адміністрацій?

Які функціонують моделі взаємодії військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування?

Яким актом була оновлена Державна стратегія регіонального розвитку з урахуванням воєнного стану? В чому особливості нової редакції Державної стратегії порівняно з редакцією 2021 р.?

Що означає поняття комплексних планів відновлення територіальних громад?

Якою є роль міжнародних організацій, іноземних держав та іноземних приватних компаній у реалізації політики регіонального розвитку України в період війни та повоєнного відновлення?

Яким чином використовуються цифрові технології при стратегуванні та реалізації завдань регіонального розвитку? Охарактеризуйте основні інструменти.

ВИМОГИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Орієнтовна тематика

І семестр

1. Просторовий поворот у соціальних науках.
2. Концепції центр-периферійних відносин (Валлерстайн, Роккан, Шилз).
3. Картографія С.Роккана.
4. Концепція «простору потоків» М.Кастельса та її вплив на планування територій.
5. Концепція «нового регіоналізму» та особливості її реалізації.
6. Поняття фронтиру та його роль у розвитку регіональної політики.
7. Територіальний устрій країн світу (кейси).
8. Структура системи територіального планування в Україні.
9. Унітарна форма державного устрою.

10. Федеративна форма державного устрою.
11. Агенти центрального уряду в регіонах.
12. Префектури як місцеві органи виконавчої влади.
13. Державний контроль за місцевим самоврядуванням.
14. Континентальна модель місцевого самоврядування.
15. Англо-американська модель місцевого самоврядування.
16. Модель місцевого самоврядування в Німеччині.
17. Скандинавська модель місцевого самоврядування.
18. Організаційно-правові засади муніципального управління.
19. Еволюція системи виборів органів місцевого самоврядування в Україні.
20. Моделі муніципального менеджменту.
21. Реформи регіонального управління в країнах Євросоюзу.
22. Ресурсна база місцевого самоврядування.
23. Уповноважені органи з координації регіональної політики.
24. Реформи адміністративного управління регіонами в незалежній Україні.
25. Україна як унітарна держава.
26. Американський федералізм: теоретичні засади, інституційні виміри.
27. Регіональне управління в Польщі та Чехії: порівняльний аналіз.

II семестр

28. Стратегування політики регіонального розвитку.
29. Політика регіонального розвитку: моніторинг та оцінювання.
30. Еволюція пріоритетів та напрямів політики регіонального розвитку в Євросоюзі.
31. Політика регіонального розвитку в Україні: нормативно-правові та організаційно-правові засади.
32. Стратегія регіонального розвитку-2027.
33. Регіональні та локальні стратегії регіонального розвитку: проблеми формування.
34. Еволюція цілей політики регіонального розвитку України в 2014-2027 рр.
35. Стратегування регіонального розвитку України в умовах війни.
36. Політика децентралізації влади у Франції.
37. Політика децентралізації влади в Польщі.
38. Основні напрями децентралізації влади в Україні.

39. Об'єднання територіальних громад: правове регулювання та хід процесу, проблеми та їх вирішення.

40. Місцеві державні адміністрації як органи префектурного типу: сучасний стан та перспективи.

41. Дорожня карта децентралізації в Україні в умовах війни та у повоєнний період.

42. Співробітництво територіальних громад: нормативно-правове забезпечення та напрями.

43. Етапи організації співробітництва територіальних громад.

44. Відносини центрального уряду та місцевого самоврядування у фінансово-бюджетній сфері.

45. Роздержавлення земельних ресурсів в Україні.

46. Туристичні стратегії регіонів та територіальних громад.

47. Взаємодія регіональної та національної ідентичності в Україні.

48. Функції та повноваження військових адміністрацій у сфері просторового планування та містобудування.

49. Моделі взаємодії органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій.

50. Електронні технології в процесах міського та регіонального управління.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
Відмінно	20	відмінне виконання (розкриття теми, посилення та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	18	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилення та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
Добре	15	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилення та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	13	виконання з певною кількістю помилок

		(розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	10	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

РОЗПОДІЛ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

У пп. 8 п. 3.3. Положення Про організацію освітнього процесу в КНУБА, затвердженого Вченою радою КНУБА (протокол №9 від 26.06.2023 р.) визначено вимоги до самостійної роботи здобувача, а саме: Самостійна робота здобувача є основним засобом засвоєння освітнього матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

До самостійної роботи здобувача належить: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до підсумкового контролю, науково-дослідна робота. Враховуючи тижневе навчальне навантаження здобувачів відповідно до навчального курсу, щотижнева самостійна робота має бути в межах 16–30 годин.

Для забезпечення збалансованості самостійної роботи здобувача з матеріалом освітньої компоненти мінімальна кількість годин самостійної роботи розраховується виходячи з наступних норм часу:

Вид роботи	Кількість годин за нормами часу	Кількість за навчальним планом	Норми часу
I семестр			
опрацювання матеріалу лекцій	0,5 год на 2 год лекції	44 год.	11
підготовка до семінарських занять	0,5 год на 2 год семінарського заняття	46 год.	11,5
підготовка контрольної роботи	6 год	1	6
підготовка до іспиту	30 год	1	30
II семестр			
опрацювання матеріалу лекцій	0,5 год на 2 год лекції	14 год.	3,5
підготовка до семінарських занять	0,5 год на 2 год семінарського заняття	10 год.	2,5
підготовка контрольної роботи	6 год	1	6
підготовка до заліку	6 год	1	6

Самостійна робота здобувача над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці КНУБА, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах.

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Вивчення курсу «Міське та регіональне управління» в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка спрямована на активізацію поглибленого засвоєння студентами регіональної політики як соціального явища, сучасних політичних відносин і політичних процесів, діяльності суб'єктів політики та політичних інститутів і самостійну творчу роботу з формування власної політичної культури.

Рейтингова оцінка з дисципліни – це сума оцінок (балів) усіх видів навчання студентів, які передбачаються навчальною програмою. До них відносяться :

- відвідування лекцій і наявність та якість конспектів лекцій;
- відвідування семінарів та участь в них:
 - а) виступи з доповідями ,
 - б) доповнення доповідей,
 - г) вміння формулювати і ставити питання, вести дискусії
- написання та захист індивідуальних завдань.

Модульний контроль проводиться після завершення семінарських занять і здійснюється за навчальними матеріалом, що розглядався в курсі. Формою модульного контролю є письмові контрольні роботи, тестування та усне опитування студентів.

До модульного контролю допускаються студенти, які виконали усі види навчальних робіт, передбачених навчальною програмою.

Студенти, які не пройшли модульний контроль, не допускаються до підсумкового контролю (екзамену).

За дозволом деканату та за згодою кафедри окремі студенти (при наявності необхідної мотивації) можуть в додатковий час спробувати підвищити свій рейтинг модульного контролю.

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (іспит, залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть

перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та семінарські заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

-рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

-досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

-самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення екзаменаційної сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати задачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю іспит (I семестр)

Поточне оцінювання			Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
М1					
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3			
10	20	20	20	30	100

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік (II семестр)

Поточне оцінювання		Індивідуальне завдання	Залік	Сума балів
М1				
ЗМ4	ЗМ5			
25	25	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	

74-81	C		зараховано
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова екзаменаційна сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент має право на оскарження результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

І семестр

1. Політична регіоналістика: об'єкт, предмет, методи.
2. Концепції просторового розвитку в сучасній науці.
3. Регіон як соціальний простір.
4. Типології регіонів.
5. Явище регіоналізації: сутність, прояви.
6. Територіальна організація суспільства.
7. Адміністративно-територіальні одиниці.
8. Адміністративно-територіальний поділ.
9. Адміністративно-територіальний поділ України: інституційні виміри та перспективи розвитку.
10. Організаційно-правові засади територіального планування.
11. Адміністративно-територіальна реформа в Україні 2020 р.
12. Одиниці асиметричного адміністративно-територіального поділу.
13. Форма державного устрою: поняття та типологія.
14. Україна як унітарна держава.
15. Федерація як форма державного устрою.
16. Поняття автономії: сутність, типологія.
17. Регіональне управління та місцеве самоврядування: проблеми співвідношення.
18. Державна регіональна політика: поняття та інституційні виміри.
19. Президент в системі регіонального управління.
20. Кабінет Міністрів в системі регіонального управління.
21. Центральні органи виконавчої влади в управлінні регіонами.
22. Уповноважені органи з регіонального управління.
23. Місцеві органи виконавчої влади.
24. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади.
25. Місцеве самоврядування: сутність та джерела.
26. Моделі місцевого самоврядування в країнах світу.
27. Нормативно-правові та організаційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.
28. Модель місцевого самоврядування в Україні.
29. Органи самоорганізації населення: сутність, функції, типологія.
30. Форми локальної демократії.
31. Система виборів органів місцевого самоврядування.

32. Державний контроль за місцевим самоврядуванням: функції, напрями, механізми.

33. Громадські організації в системі міського та регіонального управління.

34. Типологія міст в Україні.

35. Територіальна громада: інституційні виміри.

36. Стратегічне та ситуаційне управління містами.

37. Муніципальний менеджмент: теоретичні засади.

38. Муніципальний менеджмент в Україні: нормативно-правові та організаційно-правові засади.

39. Інституційні виміри планування та забудови міст в Україні.

II семестр

1. Поняття регіонального управління: сутність, інституційні виміри.

2. Поняття регіонального розвитку.

3. Політика регіонального розвитку: сутність, складові, інструменти.

4. Механізми регіонального розвитку.

5. Інститути та інституції регіонального втручання.

6. Нормативно-правова структура політики регіонального розвитку в Україні.

7. Державні стратегії регіонального розвитку та їх імплементація.

8. Регіональні та локальні стратегії регіонального розвитку.

9. Передача та делегування повноважень: типологія.

10. Політика децентралізації в країнах Європейського Союзу.

11. Політика децентралізації в Україні: причини, напрями.

12. Земельна реформа в Україні та її місце в політиці децентралізації.

13. Регіональні еліти.

14. Регіональна та локальна ідентичність: механізми формування.

15. Організаційно-правові механізми регіонального та міського управління в умовах війни.

16. Реформування стратегії регіонального розвитку в умовах війни.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Підручники:

Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124040/mod_resource/content/1/evropeyska_regionalna_politika_pidruchnik.pdf.

Основи регіонального управління в Україні : підручник. Авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2012. 576 с. URL: <http://surl.li/dmzel>.

Регіональна політика Європейського Союзу: підручник. За ред. Віктора Чужикова. К.: КНЕУ, 2016. 495 с. URL: <http://surl.li/dmzfl>.

Управління сучасним містом: підручник. За ред. В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. К. : НАДУ, 2008. 632 с. URL: <http://surl.li/dmzdt>.

Навчальні посібники:

Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеева, В. К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 с. URL: <http://surl.li/dnboj>.

Кравченко В.В., Бородін Є.І., Квітка С.А. Місцеве самоврядування в системі публічного управління: навч. посіб. у схемах. Дніпро: ГРАНІ, 2018. 148 с. URL: <http://surl.li/dmzdm>.

Лелеченко А.П., Васильєва О.І., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К., 2017. 110 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124042/mod_resource/content/1/mistseve_samovriaduvannia_detsentralizatsiia.pdf.

Утвенко В. В. Теорія та історія місцевого самоврядування: Навч. посібник. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 234 с. URL: <http://surl.li/dmzdc>.

Організація співробітництва територіальних громад в Україні: практичний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України, Рада Європи. К., 2017. URL: <http://surl.li/dmzff>.

Словники, довідники

Енциклопедія державного управління: у 8 т. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В.Ковбасюк (голова) та ін. Т.5. Територіальне управління. Наук.-ред. колегія: О.Ю. Амосов (співголова), О.С. Ігнатенко (співголова) та ін.; За ред. О.Ю. Амосова'О.С. Ігнатенка, А.О. Кузнецова. Х.: Вид во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. 408 с. URL: <http://surl.li/dmzgd>.

Атлас нового адміністративно-територіального устрою України; новий районний поділ та територіальні громади: 2020. Міністерство розвитку громад та територій України, ОБСЄ, Тов-во дослідників України, 2020. URL: <http://surl.li/dbgau>.

Нормативно-правові акти

Конституція України у редакції Закону України від 02.06.2016 р. №1401=VIII [Електронний ресурс] // *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL : <http://surl.li/dnbpa> (дата звернення : 01.09.2018).

Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. Редакція від 29.09.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. №50-51. Ст. 572. URL: <http://surl.li/agrwl>.

Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. №396-IX. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. №7, №8, №9. Ст. 48. URL: <http://surl.li/dnbpc>.

Закон «Про асоціації органів місцевого самоврядування» від 16.04.2009 р. №1275-VI. Редакція від 11.01.2019. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. №38. Ст. 534. URL: <http://surl.li/dnbpd>.

Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. №79-VIII. Редакція від 01.01.2017. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №12. Ст. 76. URL: <http://surl.li/dnbpe>.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів» від 09.02.2017 р. №1850-VIII. Редакція від 01.01.2020. *Відомості Верховної Ради*. 2017. №13. Ст. 143. URL: <http://surl.li/dnbpg>.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації проведення перших виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 04.09.2015 р. №676-VIII. Редакція від 01.01.2020. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №37-38. Ст. 371. URL: <http://surl.li/dnbph>.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 р. №1423-IX. URL: <http://surl.li/dnbpj>.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» від 09.04.2015 р. №320-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №28. Ст. 236. URL: <http://surl.li/dnbpm>.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку інституту старост» від 14.07.2021 р. №1638-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2021. №39. Ст. 321. URL: <http://surl.li/dnbpn>.

Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 07.02.2002 р. №3059-III. Редакція від 18.11.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №30. Ст. 204. URL: <http://surl.li/bzmnh>.

Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. Редакція від 02.12.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. №25. Ст. 195. URL: <http://surl.li/agkgv>.

Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020 р. №1116-IX. URL: <http://surl.li/aqxum>.

Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. №889-VIII. Редакція від 13.10.2021. *Відомості Верховної Ради*. 2016. №4. Ст. 43. URL: <http://surl.li/sjrw>.

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. №157-VIII. Редакція від 14.05.2020. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №13. Ст. 91. URL: <http://surl.li/gdyi>.

Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. №156-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. Ст.90. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст» від 04.03.2004 р. №1580-IV. Редакція від 10.06.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №24. Ст. 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1580-15#Text>.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Редакція від 29.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. №586-XIV. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №20-21. Ст. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.

Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11.07.2001 р. №2625-III. Редакція від 01.01.2020. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №48. Ст. 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>.

Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 р. №2493-III. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №33. Ст. 175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11.07.2002 р. №93-IV. Редакція від 23.04.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №40. Ст. 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>.

Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 р. №2850-I.V. Редакція від 02.12.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. №51. Ст. 548. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>.

Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ» від 15.01.1999 р. №401-XIV. Редакція від 01.01.2011. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №11. Ст. 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text>.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III. Редакція від 07.10.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №3-4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №13-14, №15-16, №17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» від 18.03.2015 р. №196. Редакція від 06.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05.08.2020 р. №695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» від 21.07.2006 р. №1001. Втратила чинність на підставі Постанови КМ

№385 від 06.08.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 р. №385. Редакція від 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015 р. №214. Редакція від 31.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними» від 02.03.2010 р. №235. Редакція від 18.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/235-2010-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» від 15.12.2010 р. №1132. Редакція від 29.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF/print1433743691353383#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди» від 23.05.2007 р. №751. Редакція від 25.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» від 11.11.2015 р. №931. Редакція від 17.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» від 11.11.2015 р. №932. Редакція від 01.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>.

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації у 2021-2023 роках Державної стратегії регіонального розвитку

на 2021-2027 роки» від 12.05.2021 р. №497-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D1%80#Text>.

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року» від 18.08.2021 р. №1078-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1078-2021-%D1%80#Text>.

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 р. №333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.

Статут територіальної громади міста Києва: Затв. ріш. Київської міської ради від 28.03.2002 р. №371/1805 (із змінами та доповненнями, внесеними рішенням Київради від 19.12.2002 р. №154/314, рішенням Київради від 27.02.2003 р. №263/423). Зареєстровано наказом Міністерства юстиції України від 2.02.2005 р. №14/5. URL: <http://kmr.gov.ua/uk/content/statut-terytorialnoyi-gromady-mista-kyyyeva>.

Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» від 25.05.2001 р. №341/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2001#Text>.

Європейська хартія місцевого самоврядування (м. Страсбург, 15.10.1985 р.). Офіційний переклад. Ратифіковано Законом України від 15.07.1997 р. №452/97- ВР. Редакція від 16.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.

Declaration of the Assembly of European Regions On Regionalism in Europe. Adopted by the Assembly meeting in Basel on 4th December 1996: URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/rozvytok-mizhmunicypalnogo-spivrobitnyczstva-komitet-vru-pidtrymav-vidpovidnyj-zakonoprojekt/>.

European Urban Charter adopted by the Council of Europe's Standing Conference of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE) on 18 March 1992, a Session held during the annual Plenary Session of the CLRAE (17-19 March 1992, Strasbourg). URL: <https://rm.coe.int/ref/CHARTE/URBAINE>.

Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики). Прийнята Конгресом місцевої і регіональної влади Ради Європи 29.05.2008 р. в Стразбурзі. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9.-European-chart.pdf>.

Конспекти лекцій

Перегуда Є.В. Презентації (конспекти) лекцій. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3143>.

Тестові завдання

Перегуда Є.В. Тестові завдання до курсу. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3143>.

Додаткова література для підготовки до семінарських занять та для виконання індивідуальних завдань

Андрущенко Т.В. Регіональна ідентичність: зміст, типи та особливості формування. *Політикус*. 2019. Вип. 4. С. 93-97. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122947/mod_resource/content/1/andrushchenko_regionalna_identichnist.pdf.

Бабінова О. Регіональна політика як предмет науково-теоретичного аналізу. *Вісник НАДУ*. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124674/mod_resource/content/1/regionalna_politika_istoriografiia.pdf.

Батанов О.В. Аксиосфера сучасного муніципалізму: політичні та правові аспекти. *Вісник Донецького національного університету*. Сер.: Політичні науки. 2016. С. 6-12. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124672/mod_resource/content/1/batanov_municipalism_aksiologiya.pdf.

Білоцерківська О. Реформа децентралізації в Україні та Ініціатива «Східного партнерства»: співпраця у розвитку локальних демократій. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2024. Випуск 54. С. 173-182

Бойко Ю. Шуляк пояснила, чому громади свідомо створюють плани просторового розвитку. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/shulyak-rozjasnila-chomu-gromadi-svidomo-stvoryuyut-1743155016.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Британія планує «вивести» з Лондона робочі місця тисяч держслужбовців. URL: <https://bin.ua/news/foreign/world/333406-britaniya-planuye-vivesti-z-londona-robochi.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Була С. Актори локальної демократії та особливості їхньої участі в локальних політичних процесах. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2015. Випуск 7. С. 126–137. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124673/mod_resource/content/1/bula_aktory_lokalna_demokratiia.pdf.

В Україні стартував проект «Альянс доброчесності» місцевого самоврядування. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukraini-startuvav-proekt-alians-dobrochesnosti-mistsevoho-samovriaduvannia> (дата звернення: 23.06.2025).

Верменич Я.В. Регіональна інтеграція в умовах глобалізації: теорії та сучасні реалії. К.: Інститут історії України НАН України, 2018. 351 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122948/mod_resource/content/1/vermenych_regionalizatsiia.pdf.

Відбулась презентація туристичних стратегій громад. URL: <https://mindev.gov.ua/news/vidbulas-prezentatsiia-turystychnykh-stratehii-hromad> (дата звернення: 23.06.2025).

Возняк Г.В. Регіональний розвиток: сутність і методологічна основа. *Регіональна економіка*. 2015 №3 С. 34-43.

Войтик О. Особливості державного управління регіональним розвитком: теоретичні аспекти. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 1(32). С. 21-26. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124643/mod_resource/content/1/osoblivosti_politiki_regionalnogo_rozvitku.pdf.

Голова ДПС хоче змінити податкове навантаження у регіонах. URL: <https://bin.ua/news/economics/economic/332975-golova-dps-hоче-zminiti-podatkovе-navantazhennya.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Грищенко І.М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124041/mod_resource/content/1/zarubizhne_upravlinnia_rozvitkov_grishchenko.pdf.

Дейдей Д.М. Еволюція виборчого законодавства як основи формування представницької влади на місцевому рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №24. С. 110-114. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/126379/mod_resource/content/1/evolution_local_elections_Ukraine.pdf.

Дія.Цифрова громада: ще більше можливостей для цифрової трансформації регіонів та громад. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/diiatsyfrova-hromada-shche-bilshe-mozhlyvostei-dlia-tsyfrovoi-transformatsii-rehioniv-ta-hromad> (дата звернення: 23.06.2025).

Доброчесність в органах місцевого самоврядування: презентовано дослідження. URL: <https://mindev.gov.ua/news/dobrochesnist-v-orhanakh-mistsevoho-samovriaduvannia-prezentovano-doslidzhennia> (дата звернення: 23.06.2025).

Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. Пер. з іноз. мов. Заг. ред. В. Б. Гройсмана. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. 766 с. URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/publications/decentralization.pdf>.

Другий проєкт розвитку міської інфраструктури: Мінрозвитку і Світовий банк підбивають підсумки роботи. URL: <https://mindev.gov.ua/news/druhyi-proiekt-rozvytku-miskoi-infrastruktury-minrozvytku-i-svitovyi-bank-pidbyvaiut-pidsumky-roboty> (дата звернення: 23.06.2025).

«Енергоефективність громадських будівель в Україні»: триває 4 етап відбору проєктів. URL: <https://mindev.gov.ua/news/enerhoefektyvnist-hromadskykh-budivel-v-ukraini-tryvaie-4-etap-vidboru-proiektiv> (дата звернення: 23.06.2025).

ЄС та Україна поглиблюють співпрацю у сфері регіонального розвитку, публічних інвестицій та децентралізації. URL: <https://mindev.gov.ua/news/yes-ta-ukraina-pohlybliuiut-spivpratsiu-u-sferi-rehionalnoho-rozvytku-publichnykh-investytsii-ta-detsentralizatsii> (дата звернення: 23.06.2025).

Жаліло Я.А. та ін. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь (Скорочена версія). К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124745/mod_resource/content/1/nova_regionalna_politika.pdf.

Італія планує допомагати з відбудовою та відновленням Одеській області. URL: <https://mtu.gov.ua/news/36137.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Їжак О.І. Щодо унормування функціонування міських агломерацій: Записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/rehionalnyy-rozvytok/shchodo-unormuvannya-funktsionuvannya-miskykh-ahlomeratsiy>.

Коваленко Д.О. Регіональні еліти як об'єкт теоретичного дослідження. *Молодий вчений*. 2017. №2(42). С. 18-21. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123400/mod_resource/content/1/regionalni_eliti.pdf.

Козлова І. Право на місто в сучасних українських реаліях: актори та шляхи реалізації (на прикладі м. Львова). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2016. Випуск 37. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123629/mod_resource/content/1/pravo_na_misto_v_ukraini.pdf.

Котенко Я., Ткачук А. Локальна ідентичність як умова розвитку об'єднаних територіальних громад (навчальний модуль). К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 48 с. URL: <http://surl.li/ebskv>.

Краснопольська Т.М. Регіональна політика України: типи та інструменти. *Актуальні проблеми політики*. 2016. Вип. 58. С. 189-202. URL: <http://surl.li/ebskw>.

Кривецький О. Новий територіально-адміністративний поділ як ключовий крок реформи децентралізації. *Громадська думка про правотворення*. 2020. №16(201). С. 12-14. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2020/16.pdf>.

Куйбіда В., Ткачук А., Забуковець-Ковачич Т. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід. За заг. ред. Р. Ткачука. К.: Леста, 2010. 224 с. URL: <http://surl.li/ebskx>.

Кулеба О. До проекту “Пліч-о-пліч” доєдналися вже 450 громад. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/do-proektu-plich-o-plich-doiednalys-vzhe-450-hromad-oleksii-kuleba> (дата звернення: 23.06.2025).

Кулеба О. Проект “Пліч-о-пліч” став справжнім національним рухом. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/proekt-plich-o-plich-stav-spravzhnim-natsionalnym-rukhom-oleksii-kuleba> (дата звернення: 23.06.2025).

Кулеба О. Разом з Люксембургом починаємо новий етап співробітництва у розбудові стійкості Кривого Рогу. URL: <https://mtu.gov.ua/news/36074.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Лемко Ю. Роль прямих іноземних інвестицій у європейській регіональній політиці. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. Випуск 55. С. 374-379.

Малишев Б., Дацко К., Федоренко А. Аналітичний звіт «Сприйняття доброчесності в органах місцевого самоврядування». Київ, 2025. 78 с.

Маруняк Є., Лісовський С., Голубцов О., Чехній В. та ін. Дослідження впливу концентрації сільськогосподарських земель на довкілля та суспільство в Україні (повна версія). К., 2020. URL: <http://surl.li/ebskz>.

Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія. Наук. ред. С.Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 205 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://surl.li/ebsld>.

Міністерство розвитку громад та територій України. Звіт про результати діяльності агенцій регіонального розвитку. 2024. URL: <https://mindev.gov.ua/diialnist/polityka-rehionalnoho-rozvytku/ahentsii-rehionalnoho-rozvytku> (дата звернення: 23.06.2025).

Мінрозвитку оновлює методологію стратегічного планування регіонального розвитку. URL: <https://mindev.gov.ua/news/rozpochalos-onovlennia-metodolohii-rozrobky-stratehii-rehionalnoho-rozvytku-na-20282034-roky> (дата звернення: 23.06.2025).

Мінрозвитку працює з громадами над створенням безбар'єрного простору. URL: <https://mindev.gov.ua/news/minrozvytku-pratsiuie-z-hromadamy-nad-stvorenniam-bezbariernoho-prostoru> (дата звернення: 23.06.2025).

Мінрозвитку представило мапу територіальних громад України. URL: <https://mindev.gov.ua/news/minrozvytku-predstavylo-detalizovanu-mapu-terytorialnykh-hromad-ukrainy> (дата звернення: 23.06.2025).

Мінцифри: Івано-Франківська та Волинська області стали лідерами у цифровізації містобудування. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-ivano-frankivska-ta-volynska-oblasti-staly-lideramy-u-tsyfrovizatsii-mistobuduvannia> (дата звернення: 23.06.2025).

Мінцифри про результати цифрової трансформації в регіонах України за 2024 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-pro-rezultaty-tsyfrovoi-transformatsii-v-rehionakh-ukrainy-za-2024-rik> (дата звернення: 23.06.2025).

Міста в Україні. URL: <https://www.prostir.ua/?news=mista-v-ukrajini>.

Можливості для громад: гранти на термомодернізацію лікарень. URL: <https://mindev.gov.ua/news/mozhlyvosti-dlia-hromad-hranty-na-termomodernizatsiiu-likaren> (дата звернення: 23.06.2025).

Мороз О. Без розмежування повноважень відновлення неможливе: українці висловились, що мають робити усі рівні влади. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/rozmezhuвання-povnovazhen-vidnovlennya-nemozhlive-1729779360.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Мороз О. Військові адміністрації в столиці та інших неприфронтових містах – це політичний інструмент - Ломако. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/viyskovi-administratsii-stolitsi-ta-inshih-1738235897.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Мороз О. Децентралізація триває. У ВР розповіли, яких законів досі бракує громадам. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/detsentralizatsiya-trivae-vr-rozpovili-kih-1746529945.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Мороз О. Житлова політика і державні інституції. Які проєкти з відновлення у фокусі громад. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/zhitlova-politika-i-derzhavni-institutsiyi-1740144003.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Мороз О. Українці визначили міста з найнижчим і найвищим рівнем корупції. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayintsi-viznachili-mista-naynizhchim-i-1733502020.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Мороз О. Чернігівська область затвердила програму комплексного відновлення: подробиці. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/chernigivska-oblast-zatverdila-programu-kompleksnogo-1745593667.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Мусиездов А.А. Городская идентичность и постмодерный урбанизм. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2015. Випуск 35. С. 7-13. URL: <http://surl.li/ebsle>.

Нестерович В.Ф. Децентралізація як конституційний принцип здійснення публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. №3 С. 47-54. URL: <http://surl.li/ebsli>.

Олексій Рябикін взяв участь у зустрічі політичного рівня Європейського альянсу міст і регіонів за відбудову України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/36134.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку: Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. 2016. URL: <http://surl.li/ebslk>.

Панова А. «Регіональні» політичні партії Закарпаття (1991–2020): причини виникнення та вплив на політичний розвиток краю. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2025. Випуск 58. С. 376-383.

Панченко Т.В. Регіональна і локальна ідентичності як складові культури субсидіарної демократії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. URL: <http://surl.li/ebsln>.

Панченко Т. Субсидіарність як ієрархія рівнів громадянської залученості. *Освіта регіону*. 2010. №2. С. 69-74. URL: <http://surl.li/ebslr>.

Перекуда Є.В. Виконавча влада України: Політико-правові аспекти модернізації: монографія. К.: Логос, 2013. 408 с.

Перегуда Є.В. Право на місто: проблеми та шляхи реалізації. *Права людини в умовах розбудови соціальної правової держави в Україні*: зб. наук. пр. К.: Бескиди, 2020. С. 65-74.

План для Ukraine Facility 2024-2027. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2025).

Пирогова Д. Львів: як взаємодіють органи міської влади та громадянське суспільство. URL: <http://surl.li/ebslt>.

Порядок проведення зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із наявністю об'єктів підвищеної небезпеки, а також впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів: затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 вересня 2024 р. №611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1426-24#Text> (дата звернення: 23.06.2025).

Порядок реєстрації угод про міжнародне територіальне співробітництво: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2025 р. №357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.06.2025).

Примірна угода про утворення об'єднання єврорегіонального співробітництва та Примірний статут об'єднання єврорегіонального співробітництва: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 р. № 1354. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1354-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.06.2025).

Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку співробітництва територіальних громад: Закон України від 13 травня 2025 р. № 4425-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4425-20#Text> (дата звернення: 23.06.2025).

Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2024 р. № 1265.

Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо розроблення містобудівної документації на місцевому рівні: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.06.2025).

Про міжнародне територіальне співробітництво України: Закон України від 24.04.2024 р. №3668-IX. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

Продан І. Законопроект про реформування самоврядування може призвести до припинення допомоги ЄС. URL: <https://bin.ua/news/economics/laws/324173-zakonoprojekt-pro-reformuvannya-samovryaduvannya.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Радущкий О. Децентралізація і культурна різноманітність: вплив на збереження та розвиток національних ідентичностей. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. Випуск 52. С. 222-228.

Реформа управління публічними інвестиціями: створено гайд для громад. URL: <https://mindev.gov.ua/news/reforma-upravlinnia-publichnyumu-investytsiiamy-stvoreno-posibnyk-dlia-hromad> (дата звернення: 23.06.2025).

Рішко С. Вплив повномасштабної російсько-української війни на функціонування локальних політичних режимів Києва, Львова, Одеси та Харкова. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. Випуск 56. С. 287-299

Розвиток міжмуніципального співробітництва: Комітет ВРУ підтримав відповідний законопроект. URL: <http://surl.li/ebslu>.

Савчук Д. Передача земель громадам та інші нововведення Закону №1423-IX. URL: <http://surl.li/ebslw>.

Скопненко Ю. Столичне місто як об'єкт управління: порівняльно-правовий аспект. *Віче*. 2014. №20. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4406/>.

Стецюк М. Минуле та майбутнє «розумних міст». URL: <http://surl.li/ebsly>.

«Стратегічне планування на регіональному рівні: від відновлення до розвитку» підсумки форуму. URL: <https://mtu.gov.ua/news/36514.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Стратегічне планування, розвиток регіонів та місцеве самоврядування у 2024 році: основні досягнення та плани. URL: <https://mtu.gov.ua/news/36250.html> (дата звернення: 23.06.2025).

Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України. Наук. редактор В. С. Кравців. Львів, 2018. 157 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://surl.li/ebslz>.

Тищенко І. Що таке міський публічний простір. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/shcho-take-miskyi-publichnyi-prostir>.

У Києві презентували оновлені підходи до стратегічного планування громад. URL: <https://mindev.gov.ua/news/u-kyievi-prezentuvaly-onovleni-pidkhody-do-stratehichnoho-planuvannia-hromad> (дата звернення: 23.06.2025).

У Києві презентували оновлену Концепцію реформи децентралізації. URL: <https://mindev.gov.ua/news/u-kyievi-prezentuvaly-onovlenu-kontseptsiiu-reformy-detsentralizatsii> (дата звернення: 23.06.2025).

Україна та Швейцарія підписали Меморандум про співпрацю для розвитку громад. URL: <https://mindev.gov.ua/news/ukraina-ta-shveitsariia-pidpysaly-memorandum-pro-spivpratsiu-dlia-rozvytku-hromad> (дата звернення: 23.06.2025).

Усі громади України з 1 січня 2025 року зобов'язані мати Комплексний план просторового розвитку. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/vidteper-vsi-gromadi-zobov-yazani-mati-kompleksniy-plan-prostorovogo-rozvitku> (дата звернення: 23.06.2025).

Федорів П. Капіталізм, неолібералізм та міста. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/kapitalizm-neoliberalizm-i-mista>

Харві Д. Неоліберальна урбанізація. URL: http://sg-sofia.com.ua/david-harvi-neoliberalnaya-urbanizaziya?fbclid=IwAR0r_q3f9QgfjQGg3VuZsITbE69tXyUs_Bh4Hj-3MysHzhe1lIOXta7Th5U.

Шкуров Є.В. Місто в процесах розбудови і соціальних змін у західній соціології другої половини XX століття. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 4(64). 2024. DOI [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4\(64\).322698](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4(64).322698) (дата звернення: 23.06.2025).

Brenner N. New Urban Spaces. Urban Theory and the Scale Question. Oxford University Press, 2019. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123633/mod_resource/content/1/miska_kritichna_teoriia.pdf.

Kaplan D.H. Territorial Identities and Geographic Scale. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3115>.

Kuchuran A. Civic Activists as the Actor of the Local Political Regime in Ukraine. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123647/mod_resource/content/1/kuchuran_activists_local_regimes.pdf.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. URL: <http://org2.knuba.edu.ua>.

Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. URL: <http://surl.li/dmzbg>.

Розділ «Регіональна політика» на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади України. URL: <http://surl.li/dmzbc>.

Державний фонд регіонального розвитку. URL: <http://surl.li/dmzbl>.

Платформа розвитку міст. URL: <http://urbanua.org/>.

Прозорі міста. URL: <http://surl.li/dmzcf>.

Асоціація міст України. URL: <http://surl.li/dmzbv>.

Таблиця адміністративних одиниць за країнами. URL: <http://surl.li/dbgak>.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. URL: ipend.gov.ua.

Науковий журнал «Регіональна економіка». URL: <http://re.gov.ua/>.

Навчальне видання

МІСЬКЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

Методичні рекомендації
з підготовки до семінарських занять, виконання індивідуальних завдань
та самостійної роботи для студентів спеціальності G17 «Будівництво та
цивільна інженерія» магістерського рівня вищої освіти

Укладачі:

МІСЕРЖИ Світлана Дмитрівна

ПЕРЕГУДА Євген Вікторович

Підписано до друку 28.11.2025 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 45-381
Умов.-друк. арк. 3,2. Обл.-вид. арк.3,5.
Тираж 30 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*